

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

*Наукова доповідь на пленарному засіданні методологічного семінару
«Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації», 4 квітня 2024 р.*

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6112>

ПРИГОДІЙ

Микола Анатолійович

доктор педагогічних наук,
професор, заступник
директора з наукової роботи
Інституту професійної освіти
Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У доповіді викладено основні проблеми реформування профільної середньої освіти. Визначено аспекти зацікавленості закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти (П(ПТ)О/ФПО) у реалізації профільної середньої освіти професійного спрямування. Обґрунтовано переваги реалізації профільної середньої освіти професійного спрямування у закладах П(ПТ)О/ФПО. Зокрема заклади професійної освіти пропонують широкий спектр профілів, які відповідають потребам місцевого ринку праці. Профілі можуть бути сформовані на основі однієї або декількох актуальних професій. Навчальна програма професійної освіти пропонує поглиблене вивчення профільних предметів, а також факультативи та курси за вибором. Це дає змогу учням здобути знання та навички, необхідні для вступу до обраної професії. Професійна освіта у закладах П(ПТ)О/ФПО тісно пов'язана з практичною роботою. Учні проходять виробничу практику на підприємствах і в організаціях відповідної галузі. У процесі професійної освіти використовуються сучасні педагогічні технології для підвищення пізнавальної активності учнів. Це робить процес навчання більш цікавим та ефективним. Заклади П(ПТ)О/ФПО активно займаються профорієнтаційною роботою з учнями. Це допомагає учням зробити усвідомлений професійний вибір і набути необхідних компетенцій для досягнення успіху в навчанні та роботі. Профільне навчання у закладах професійної освіти є ефективним способом підготовки компетентних фахівців, які відповідають потребам сучасного ринку праці.

Ключові слова: заклад професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О); заклад фахової передвищої освіти (ФПО); профільна середня освіта; професійне спрямування; загальноосвітня підготовка.

Система загальної освіти України потребує оновлення та модернізації, аби відповідати викликам сучасного світу. Це особливо актуально для старших класів, де закладаються основи для майбутньої кар'єри та самореалізації учнів (Кремень та ін., 2023).

Низький рівень підготовки здобувачів загальної середньої освіти до трудової діяльності, недостатня відповідність їхньої теоретико-практичної підготовки потребам ринку праці обумовили актуальність запровадження профільної середньої освіти за професійним спрямуванням (Пригодій, 2012а).

Профільна середня освіта проходить активну фазу розвитку. Сьогодні вже виокремлено основні проблеми реформування. Перш за все система освіти стикається з аспектом недостатнього фінансу-

вання, як наслідок гостро відчувається нестача коштів на оновлення матеріально-технічної бази, придбання сучасного обладнання та навчальних матеріалів. Це призводить до недосконалого оснащення навчальних кабінетів та лабораторій, а низька заробітна плата педагогів може призвести до відтоку кадрів (Пригодій, 2017).

Недосконалість нормативно-правової бази визначається відсутністю чіткої та прозорої системи організації профільного навчання. Також недостатньо чітко визначені механізми реалізації профільного навчання та відсутні єдині підходи до оцінювання результатів профільного навчання здобувачів освіти (Пригодій, 2019).

Реформування системи профільної освіти уповільнюється неготовністю педагогічних кадрів до вирішення такої проблеми. Вони володіють знаннями та навичками організації профільного навчання на низькому рівні, що актуалізує необхідність підвищення кваліфікації педагогів у сфері

профільного навчання. Крім того існує недостатня мотивація педагогів до роботи в умовах профільного навчання (Пригодій, 2012b).

З іншого боку виникає супротив дітей та батьків у наслідок обмеженої профорієнтаційної роботи з молоддю. Відсутність єдиної системи профорієнтаційної роботи призводить до недостатнього інформування здобувачів освіти про можливості профільного навчання та працевлаштування за обраним профілем. Нерозуміння здобувачами освіти важливості профільного навчання обумовлює відсутність чіткої мотивації до навчання за певним профілем (Кільдеров та ін., 2020).

Також поки що відсутня чітка система моніторингу та оцінювання результатів профільного навчання. Здобувачі освіти та педагоги недостатньо чітко орієнтуються у критеріях оцінювання результатів профільного навчання (Пригодій, 2011a).

Для закладів загальної середньої освіти характерною рисою є недосконало налагоджена співпраця з роботодавцями. Крім того, відсутня чітка система взаємодії з роботодавцями щодо організації профільного навчання. Зокрема не відпрацьовано механізм участі роботодавців у розробці навчальних планів та програм профільного навчання (Пригодій, 2011b).

Вирішення цих проблем потребує комплексних заходів з боку держави, закладів освіти,

роботодавців та громадськості.

Значний досвід у вирішенні таких проблем професійного становлення молоді, яка паралельно отримує загальноосвітню та професійну підготовку має система професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти України (Пригодій & Васюченко, 2010).

Встановлено, що реалізація профільної середньої освіти професійного спрямування має ряд переваг для здобувачів освіти, ринку праці та закладів П(ПТ)О/ФПО.

Для здобувачів освіти:

– Профільна середня освіта професійного спрямування дає змогу **отримати знання та навички, які необхідні для успішного працевлаштування за обраною професією** (Островська & Шипіш, 2021).

– Профільне навчання дає змогу здобувачам освіти чітко визначити свої кар'єрні цілі та **сформувати стійку мотивацію до навчання** (Романова & Глущенко, 2019).

– Здійснюється **розвиток професійних та особистих компетентностей**, наприклад, критичного мислення, комунікабельності, самостійності, відповідальності, креативності тощо (Паржницький, 2016).

– Випускники закладів П(ПТ)О/ФПО, які здобули профільну середню освіту професійного спрямування, мають змогу **продовжити освіту** у закладах вищої освіти (Серова, 2022).

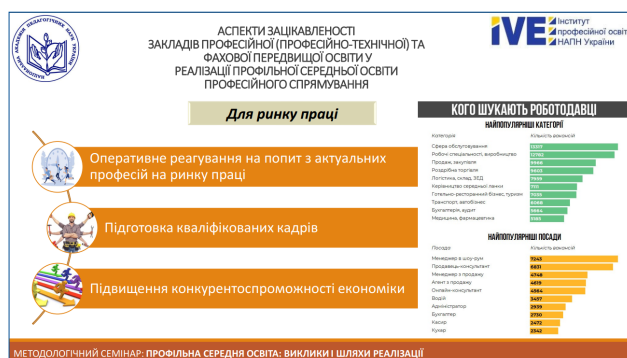

Значення для ринку праці:

– Запровадження профільної середньої освіти

професійного спрямування у закладах П(ПТ)О/ФПО дає змогу **підготувати кваліфіковані кадри**, які відповідають потребам регіонального ринку праці, що призводить до зменшення дефіциту кадрів у пріоритетних галузях економіки (Однорог, 2022).

– Підвищення **конкурентоспроможності економіки за рахунок підготовки кваліфікованих та мотивованих кадрів** (Базиль та ін., 2022).

Важливість профільної освіти **для закладів освіти:**

– Реалізація профільної середньої освіти професійного спрямування дає змогу закладам П(ПТ)О/ФПО **підвищити свій престиж та конкурентоспроможність** за рахунок збільшення контингенту здобувачів освіти (Пеньковська & Березовська, 2020).

– Під час реалізації профільної освіти здійснюється **налагодження співпраці** закладів П(ПТ)О/ФПО з **роботодавцями** відповідно до потреб ринку праці (Зуб & Алпатова, 2021).

Система професійної (професійно-технічної) освіти України — це комплексний механізм підготовки кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів для різних галузей економіки. У системі П(ПТ)О сьогодні здійснюють підготовку більше ніж за 200 професіями, що створює гарні передумови для реалізації профільної середньої освіти професійного спрямування.

Разом з системою фахової передвищої освіти

система П(ПТ)О має тривалий досвід підготовки здобувачів освіти після 9 класу, що відповідає віковій категорії реалізації профільної середньої освіти.

Отже, серед переваг реалізації профільної середньої освіти професійного спрямування у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти можна визначити такі.

1. Різноманіття професій для професійного спрямування за освітніми галузями: заклади П(ПТ)О/ФПО пропонують широкий спектр освітніх програм, що відповідають актуальним потребам регіонального ринку праці. Кожна з цих програм фокусується на одній або декількох споріднених професіях, забезпечуючи ґрунтовну підготовку здобувачів освіти до майбутньої кар'єри; наприклад, мовно-літературна — секретар керівника; математична — лаборант; природнича; технологічна — слюсар, токарь; інформатична — програміст; фізична культура — масажист та ін.

ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Різноманіття професій для професійного спрямування за різними освітніми галузями

Працівники сільського господарства:	Працівники сфери громадського харчування:	ОСВІТНІ ГАЛУЗІ:
- Трактористи - Механіки - Робітники тваринництва - Підприємці	- Офіцанти - Бармени - Працівники сфери готельного бізнесу: - Адміністратори - Готельні - Поварі	- мовно-літературна - математична - природнича - технологічна - інформатична - соціальна і здоров'язбережувальна - громадянська і історична - мистецтва - фізична культура

Будівельники:

- Мурари
- Теслярі
- Електромонтери
- Ремонтники
- Зварювальники

Працівники сфери торгівлі:

- Продавці
- Касири
- Мерчендайзери

МОНІТОРИНГОВІ СФЕРИ:

- Монтажники телекомунікаційних мереж
- Слюсарі-електромонтери
- Електромонтери з обслуговування систем автоматизації

МЕТОДОЛІГІЧНИЙ СЕМІНАР: ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА: ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

2. Гнучкість навчальних планів: навчальні плани профільного навчання передбачають більш детальне вивчення предметів, що стосуються обраної професії, це дає здобувачам освіти ґрунтовні знання та навички, необхідні для успішного старту кар'єри; окрім профільних предметів, здобувачі освіти мають змогу відвідувати факультативи та курси за вибором, розширювати свої знання та навички, а також поглиблювати свої інтереси і отримати часткові кваліфікації.

ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

2. Гнучкість навчальних планів

СПОСОБИ ЗРОБИТИ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ БІЛЬШ ГНУЧКИМИ:

Вибір профілю та курсів:

- Учні мають можливість вибирати профіль навчання та курси, які відповідають їхнім інтересам та потребам.

Варіативність навчальних програм:

- Навчальні програми мають бути варіативними та передбачати можливість вибору рівня складності та напрямку навчання.

Використання інноваційних методів навчання:

- Застосування інтерактивних методів навчання, проєктів, досліджень та інших форм роботи дозволяє зробити навчання більш цікавим та ефективним.

Часткова кваліфікація може бути корисною у випадках:

- для людей, які хочуть змінити професію або розпочати кар'єру з нуля
- для людей, які мають обмежені можливості для навчання або працевлаштування
- для людей, які хочуть отримати додатковий заробіток

МЕТОДОЛІГІЧНИЙ СЕМІНАР: ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА: ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

3. Зв'язок з виробництвом: профільне навчання у закладах П(ПТ)О/ФПО тісно пов'язане з прак-

ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

3. Зв'язок з виробництвом

ПЕРЕВАГИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ НА ВИРОБНИЦТВІ ДЛЯ УЧНІВ

- Набувта практичного досвіду** (практика дає учням можливість застосувати теоретичні знання на практиці та отримати цінні навички роботи за обраною професією)
- Ознайомлення з реальними умовами праці** (практика дозволяє учням побачити, як працює підприємство зсередини, які вимоги висуваються до працівників та з якими труднощами вони можуть зіткнутися)
- Можливість працевлаштування** (багато роботодавців віддають перевагу випускникам, які мають досвід роботи на виробництві)
- Підвищення конкурентоспроможності** (досвід роботи дає учням перевагу на ринку праці та збільшує їхні шанси на успішне працевлаштування)
- Розвиток особистих та ділових якостей** (практика допомагає студентам розвинути такі якості, як відповідальність, дисципліна, комунікабельність, самоорганізація тощо)

ПЕРЕВАГИ ДЛЯ РОБОТОДАВЦІВ

- Можливість оцінити потенційних працівників
- Відбір найкращих кадрів
- Підготовка кадрів під свої потреби
- Зниження витрат на навчання кадрів

МЕТОДОЛІГІЧНИЙ СЕМІНАР: ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА: ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

тичною діяльністю; здобувачі освіти проходять виробничу практику на підприємствах та в організаціях, що дає їм змогу отримати цінний досвід роботи.

4. Педагогічні технології професійного спрямування: у процесі профільного навчання у закладах П(ПТ)О/ФПО використовуються сучасні педагогічні технології, що є практико орієнтованими, це робить освітній процес більш цікавим та ефективним й сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

4. Педагогічні технології професійного спрямування

Педагогічні технології професійного спрямування – це система методів, прийомів та організаційних форм навчання, спрямованих на формування у здобувачів освіти професійних компетентностей та готовності до трудової діяльності.

Методи проекту, діалогу, гри	Варіантність навчання (ВН)	Формування професійних знань та умінь	Учні мають розвинути теоретичні знання обраної професії та навчитися застосовувати отримані знання на практиці
Практичне навчання	Диференційованість навчання (ДН)	Формування професійних знань та умінь	Учні мають розвинути теоретичні знання обраної професії та навчитися застосовувати отримані знання на практиці
Метод порівняння	Системність навчання (СН)	Формування професійних знань та умінь	Учні мають розвинути теоретичні знання обраної професії та навчитися застосовувати отримані знання на практиці
Інтерактивні методи	Метод кейс-стаді	Формування професійних знань та умінь	Учні мають розвинути теоретичні знання обраної професії та навчитися застосовувати отримані знання на практиці
Метод проблемного навчання	Метод проблемного навчання	Формування професійних знань та умінь	Учні мають розвинути теоретичні знання обраної професії та навчитися застосовувати отримані знання на практиці
Ситуаційний метод	Ситуаційний метод	Формування професійних знань та умінь	Учні мають розвинути теоретичні знання обраної професії та навчитися застосовувати отримані знання на практиці

МЕТОДОЛІГІЧНИЙ СЕМІНАР: ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА: ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

5. Професійна орієнтація: заклади П(ПТ)О/ФПО передвищої освіти проводять активну роботу з профорієнтації здобувачів освіти, це допомагає їм зробити усвідомлений вибір професії та сформувати необхідні для успішного навчання та роботи компетентності.

ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

5. Професійна орієнтація

Особливості професійної орієнтації, що здійснюються закладами П(ПТ)О та ФПО

- Фокус на практичних навичках
- Партнерство з виробництвом
- Розвиток м'яких навичок
- Гнучкість у виборі напрямку
- Підготовка до вступу на ринок праці
- Адаптованість до потреб ринку праці

ГОЛОВНІ ОСОБЛИВОСТІ П(ПТ)О ТА ФПО

- Діагностика інтересів і здібностей
- Інформаційна підтримка
- Консультації та планування кар'єри
- Практичні заняття та стажування
- Підтримка прийнятих рішень
- Співпраця з батьками

МЕТОДОЛІГІЧНИЙ СЕМІНАР: ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА: ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

6. Матеріальна підтримка здобувачів освіти: в Україні існують різні стипендії для здобувачів П(ПТ)О та ФПО, які можна отримати за успіхи у навчанні, активну участь у житті закладу та інші досягнення; стипендія призначається за високі

ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

6. Матеріальна підтримка здобувачів освіти

РОЗМІРИ СТИПЕНДІЙ
для учнів закладів професійної професійно-технічної освіти

Категорія стипендій	Розмір стипендії з 01.09.2023
Освітньо-випускна академічна стипендія	3200 гривень на місяць
Вісника та академічна стипендія (освітньо-випускна)	2500 гривень на місяць
Академічна стипендія Президента України	2700 гривень на місяць
Соціальна стипендія для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	4200 гривень на місяць
Соціальна стипендія для осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	4020 гривень на місяць
Соціальна стипендія для осіб, що втрачають соціальних стипендію	4500 гривень на місяць

Матеріальна підтримка учнів закладів П(ПТ)О та ФПО

- Безкоштовне навчання
- Надання навчальних матеріалів та обладнання
- Надання стипендій та фінансової допомоги
- Харчування
- Професійна підтримка та кар'єрні послуги
- Медицина підтримка та соціальні послуги
- Спортивні та культурні заходи

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ СЕМІНАР: ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА: ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

результати навчання, розмір стипендії залежить від успішності та року навчання).

Отже, заклади П(ПТ)О/ФПО пропонують широкий спектр профілів, що відповідають потребам регіонального ринку праці. Профіль може бути сформований на основі однієї або декількох споріднених професій.

Навчальні плани профільного навчання передбачають поглиблене вивчення профільних предметів, а також факультативів та курсів за вибором. Це дає змогу здобувачам освіти отримати знання та навички, необхідні для успішного працевлаштування за обраною професією.

Профільне навчання у закладах П(ПТ)О/ФПО тісно пов'язане з практичною діяльністю. Здобувачі освіти проходять виробничу практику на підприємствах та в організаціях відповідної галузі.

У процесі профільного навчання використовуються сучасні педагогічні технології, що сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Це робить процес навчання більш цікавим та ефективним.

Заклади П(ПТ)О/ФПО проводять активну роботу з профорієнтації здобувачів освіти. Це допомагає їм зробити усвідомлений вибір професії та сформулювати необхідні для успішного навчання та роботи компетентності.

Профільне навчання у закладах П(ПТ)О/ФПО є ефективним способом підготовки кваліфікованих фахівців, що відповідають потребам сучасного ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Базиль, Л.А., Байдулін, В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., Телова, М.Т., & Тітова, О.А. (2022). *Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва*: довідник. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/733742/>
- Зуб, Т., & Алпатова, П. (2021, 8-9 липня). *Залучення підприємств до співпраці з ЗП(ПТ)О щодо навчання на базі підприємств* [Презентація]. Круглий стіл «Співробітництво у професійній освіті: навчання на робочому місці, дуальна освіта, співпраця з роботодавцями». Міністерство освіти і науки України <http://surl.li/spgvf>
- Кільдеров, Д.Е., Пригодій, М.А., Олфіренко, Т.О., & Гамула, І.А. (2020). Підготовка майбутніх учителів технологій до профорієнтаційної роботи в профільній школі. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 14-24. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-57-14-24>
- Кремень, В.Г., Топузов, О.М., Ляшенко, О.І., Мальований, Ю.І., & Засекіна, Т.М. (2023). Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(2). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201>
- Однорог, Г. (2022). Розвиток професійно актуальних здатностей ключових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників. *Інноваційна професійна освіта*, 1(2), 75-77. <https://lib.iitta.gov.ua/730993/>
- Островська, Ю., & Шипіш, Л. (2021). Особливості реалізації дуальної освіти у ВСП ЗМФК ЗНУ. У В.О. Радкевич, А.А. Каленський, & Т.М. Пащенко ред., *Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: теорія, методика, практика*: збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу (с. 52-53). Житомир: «Полісся». <https://lib.iitta.gov.ua/732834/>
- Паржницький, О.В. (2016). Формування професійної компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників як педагогічна проблема. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1(38), 208-211. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuiped_2016_1_52
- Пеньковська, Н.К., & Березовська, Л.В. (2020). Впровадження дуального навчання в коледжі: проблеми і перспективи. У Ф.А. Трішин ред., *Роль закладів фахової передвищої та професійної освіти в системі безперервної освіти*: збірник тез та доповідей (с. 40-44). Одеса: ОТК ОНАХТ. <http://surl.li/sphpd>
- Пригодій, М.А. (2011а). Відповідність змісту підготовки майбутніх учителів технологій змісту профільного навчання учнів у старших класах. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*, 88, 183-188.
- Пригодій, М.А. (2011б). Відповідність ідеї профільного навчання сучасним потребам розвитку економіки України. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*, 88, 183-188.

- гічного університету імені Т.Г. Шевченка, 83, 205-208.
- Пригодій, М.А. (2012а). *Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів* [дис. д-ра пед. наук]. Інститут вищої освіти НАПН України. DOI:10.13140/RG.2.2.10330.00964
- Пригодій, М.А. (2012b). Зміст і структура підготовки майбутніх вчителів технологій до здійснення профільного навчання учнів. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-тет імені Григорія Сковороди»*, 24, 283-287.
- Пригодій, М.А. (2017). Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 13. Проблеми трудової та професійної підготовки*, 8, 80-85. <http://surl.li/sphwt>
- Пригодій, М.А. (2019). Проблеми профільного навчання з електротехніки в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка. <https://lib.iitta.gov.ua/715513/>
- Пригодій, М., & Васюченко, П. (2010). Формування моделі фахівця – основа майбутньої професійної діяльності та ефективної підготовки до неї. У *Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції «Наука в інформаційному просторі» (16-17 вересня 2010 р.)*. http://www.confcontact.com/20100916/pe_prigod.htm
- Романовою, Г.М., & Глущенко, О.В. (2019). Мотивація до проектного професійного навчання. У Г.М. Романова, ред., *Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення та застосування проектних технологій професійного навчання: тренінг курс : навчально-методичний посібник* (с. 26-40). Київ: ІПТО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/718065/>
- Серова, І. (ред.). (2022). *Розроблення освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів фахової передвищої освіти : метод. рекомендації*. Київ: НМЦ Вищої та фахової передвищої освіти. <http://surl.li/ekrxv>

IMPLEMENTATION OF SPECIALIZED SECONDARY EDUCATION FOR PROFESSIONAL PURPOSES IN VOCATIONAL (VOCATIONAL AND TECHNICAL) AND PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Scientific report at the plenary session of the methodological seminar "Specialized Secondary Education: Challenges and Ways of Implementation" on April 4, 2024

Mykola Pryhodii

DSc in Pedagogy, Professor, Deputy Director for Scientific Work of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The report outlines the main problems of reforming specialized secondary education. The aspects of the interest of vocational (vocational and technical) and professional pre-higher education institutions (VET/ PPHEIs) in the implementation of specialized secondary education for professional purposes are determined. The advantages of implementing specialized secondary education of professional orientation in VET/PPHEIs are substantiated. In particular, vocational education institutions offer a wide range of profiles that meet the needs of the local labour market. The profiles can be formed on the basis of one or more relevant professions. The vocational education curriculum offers in-depth study of specialized subjects, as well as electives and elective courses. This allows students to acquire the knowledge and skills necessary to enter their chosen occupation. Vocational education in VET/PPHEIs is closely linked to practical work. Students undergo industrial practice at enterprises and organizations in the relevant industry. In the process of vocational education, modern pedagogical technologies are used to increase students' cognitive activity. This makes the learning process more interesting and effective. VET/PPHEIs are actively engaged in career guidance for students. This helps students make an informed professional choice and acquire the necessary competencies to succeed in their studies and work. Specialized training in vocational education institutions is an effective way to train competent professionals who meet the needs of modern labor market.

Keywords: vocational (vocational and technical) education institution (VET); institution of professional pre-higher education (PPHEIs); specialized secondary education; professional orientation; general education.

Дата публікації: 19 квітня 2024 р.